

Beste Bert van Veluw,

In uw mail van 21 januari 2013 schreef u waar u op dat moment mee bezig was en waar u D.V. in de komende jaren mee verder wilt gaan.

U somde ook enkele boeken op die u al had gepubliceerd.

Ik ben met uw laatste boekje '**De Satan** een noodzakelijk kwaad' begonnen en heb het in een keer uitgelezen. Het leest prettig en uw these ontvouwt u systematisch.

Op dit moment ben ik uw dikkere boek 'Waar komt **het kwaad** vandaan?' aan het lezen.

Al lezend is er bij mij een behoefte ontstaan om te reageren.

Ik wil eerst op het laatst verschenen boekje reageren, om daarna wat dieper te kunnen ingaan op uw eerder geschreven boek.

In een interview werd u eens gevraagd: Speelt denken een grote rol in uw geloofsleven?

U antwoordde: "Ja. Denkend geloven, daaraan beleef ik grote vreugde. We moeten de dingen gelovig doordenken – tot op het bot. Ik zet m'n tanden het liefst in relevante onderwerpen."

Dit haal ik aan, omdat ik mijzelf erin herken.

Ook ik vind het gewoon fijn om over moeilijk onderwerpen na te denken.

Nu weten we uit Spreuken al: Zoals men ijzer scherpt met ijzer, zo scherpt een mens zijn medemens. Dus wil je elkaar aanscherpen, dan moet je respectvol doch wel stevig naar elkaar reageren.

Nu zit ik in de GKV, waar vooral vroeger heel heftige debatten zijn gevoerd.

Daar heb ik iets van meegekregen, naast het positieve van die debatten heb ik ook oog gekregen voor de schaduwzijde.

Bij ons had prof. K. Schilder grote invloed. Omdat ik zojuist van hem het traktaat 'Wat is de hel?' heb gelezen, waarin staat dat God niet de Auteur van het kwaad is, wil ik dat gebruiken bij de beoordeling van uw boek.

Verder wil iets schrijven over het verdwijnen van het kwaad, zoals ik dat als these op mijn website www.paradijsthesen.nl heb verwoord.

Mijn reactie wil ik geven aan de hand van de volgende punten:

1. Komt de vrije wil pas tot leven na toetsing door grensoverschrijdend kwaad?
2. Hoe ontwikkeld was de mens op het moment dat Satan hem verleidde? (denkoefening)
3. De opkomst en de ondergang van het kwaad.
4. Het kwaad vernietigde de vrije wil.

1. Komt de vrije wil pas tot leven na toetsing door grensoverschrijdend kwaad?

Kon de vrije wil pas tot bloei komen nadat deze werd getoetst?

Ofwel, is de toetsing van de vrije wil hoe dan ook nodig om te kunnen functioneren?

Ik denk, dat de vrije wil zich binnen een bepaalde bandbreedte goed heeft kunnen ontwikkelen. Daarbij, denk ik, aan de paradijselijke situatie voor de zondeval.

Ik vermoed dat God, de HEER, veelvuldig samen met Adam en Eva door die prachtige tuin heeft gewandeld en dat de Heer hen toen diverse aanwijzingen en adviezen heeft gegeven.

Toen in het begin Adam er alleen voor stond, kreeg hij van de HEER de opdracht om alle dieren een naam te geven. Een hele klus, omdat God wel tienduizenden soorten geschapen had.

Ik vermoed dat de HEER Adam daarbij geholpen heeft.

Later, nadat Eva was geschapen, heeft Adam waarschijnlijk aan Eva al die dieren laten zien en haar verteld wat hij vroeger had ontdekt. Samen ontdekken ze nu nog meer en, misschien, heeft de HEER hen wel vervolgonderwijs gegeven.

Ik vermoed ook dat de Heer Adam en Eva heeft geholpen bij het vinden en bereiden van voedsel.

Het maken van een salade, een meergranenpap en een appeltaart.
Zo heb ik het idee dat de HEER Adam en Eva geholpen heeft om zichzelf verder te ontwikkelen.
De HEER was hun Pedagoog, die hen hielp hun vrije wil goed te gebruiken.
Adam en Eva, en daarmee ook hun nageslacht, kregen de geweldige opdracht om over de aarde te gaan heersen en deze onder hun gezag te brengen. (Genesis 1:28-30)
Alle dieren moesten hen leren gehoorzamen of, misschien gehoorzaamden ze hen al vanaf het begin, maar dan moesten ze door de mens gestuurd en afgericht worden.
Kortom, de HEER heeft aan de mens een veelheid aan taken gegeven waarin hij zijn vrije wil goed kon gebruiken. De mens moest leren prioriteiten te stellen, want ook toen kon niet alles tegelijk gedaan worden.
Adam en Eva moesten ook God leren liefhebben en van Hem blijven houden.
Liefhebben, hield toen ook al in het doen van Gods wil.
De aarde aan je onderwerpen: Bruggen bouwen (?), weilanden afrasteren en de wereld cultiveren.

2. Hoe ontwikkeld was de mens op het moment dat Satan hem verleidde? (denkoefening)

In het voorgaande veronderstelde ik dat God, de HEER, als Pedagoog heeft opgetreden.
Binnen een bandbreedte, waarin alleen het goede aan de orde kwam, heeft de mens basisonderwijs genoten.

De vraag is te stellen, of de HEER verder zou zijn gegaan met vervolgonderwijs, waarin ook het kwade een rol zou hebben gekregen. Dit om de mens weerbaarder te maken tegen een mogelijke kwade aanval van Satan.

Tja, de veronderstellingen stapelen zich nu op.

Het kan natuurlijk ook zo zijn gegaan, dat Adam en Eva al vervolgonderwijs hadden genoten, voordat de HEER Satan toeliet om hen te beproeven.

De HEER kan alles, Hij kan Adam en Eva onderwezen hebben aan de hand van gelijkenissen en hen hebben voorbereid op mogelijke verzoeken.

We weten hier allemaal niets van, maar we mogen het denk ik ook niet uitsluiten.

In elk geval, denk ik, dat Adam en Eva de verzoeking van de Satan hadden kunnen weerstaan.

De HEER had hen zo gemaakt en toegerust dat zij dat zouden moeten kunnen.

De HEER geeft geen zwak naïef mensenkind in de handen van Satan.

Adam en Eva zijn geschapen als kroon van de schepping en hebben vóór de zondeval meerdere keren gewandeld met God, de HEER. Zij hebben in die tijd ongetwijfeld veel geleerd.

3. De opkomst en de ondergang van het kwaad.

Na de scheppingsweek zag God dat alles goed was, zelfs zeer goed.

Bij die taxatie past geen gevallen engel, geen Satan, geen Duivel.

Want alles was zeer goed.

Pas na die scheppingsweek is een groot aantal engelen in opstand gekomen tegen God.

Satan, ook wel het Beest en de valse profeet genoemd, is hun leider.

Zij zijn te typeren als opstandige engelen, die niet doen wat God wil.

Zij willen gewoon Gods mooie schepping kapot maken en met name de kroon van de schepping, de mens, aan hun kant krijgen.

Zij zijn principieel vanaf hun val geen instrument in Gods hand.

Maar die positie veranderde met Jezus overwinning aan het kruis.

Daarna werd de Satan uit de hemel gegooid en aan de ketting gelegd.

De typering van Luther dat de duivel de 'aap van God' is (AHvV blz. 36), klopt nadat Jezus hem aan het kruis had overwonnen.

Maar tijdens de verzoeking in het paradijs fungeerde de Satan niet als een aap in Gods hand.

Want dan zou inderdaad God de Auteur worden van het kwaad, en juist dat is uitgesloten.
God is volmaakt en geen aanstichter van het kwaad.
Echter God is wel alwetend en almachtig, Hij kan zomaar alle kwaad ten goede laten keren.
Dat zien we dan ook constant gebeuren.
Met name het hele boek Job gaat daarover.
God geeft aan Satan een grote mate van vrijheid om zijn vriend Job te treffen.
Satan gebruikt die vrijheid ten volle.
Wat gaat hij beestachtig te keer!
Daarop volgen veel leerzame gesprekken.
Ook God, de HEER, mengt Zich in dat gesprek.
Maar op dat moment geeft Hij Job geen antwoord.
Dat doet Hij pas in de epiloog, waarin Hij laat optekenen dat Hij Job nog 140 jaar gaf en zijn oude bezit verdubbelde. Verder mogen we er zeker van zijn dat Job na zijn sterven in de hemel is opgenomen en dat hij daar verenigd is met allen die hem ontvallen waren.
Dit plaatje laat zien dat God al het kwaad wat Job is aangedaan dubbel en dwars heeft gecompenseerd. God is rechtvaardig en barmhartig, en Hij zal daarom altijd al het kwaad wat ons onrechtmatig treft ons ten goede doen keren.
Daarin mogen we Gods almacht en Zijn liefde opmerken.

Doordat de Satan is gevallen en verwoestend te werk is gegaan, hebben wij oog gekregen voor onze eigen zwakte en voor Gods herstelwerk.
Ik denk dan ook dat God de val van Satan niet gewild heeft. Hij duldt geen ongehoorzaamheid.
Hij duldt geen aanranding van Zijn prachtige schepping.
Maar, nu dat toch gebeurde, is zelfs dat voor Hem geen enkel probleem.
Zijn alwetendheid en almacht zijn zo onwaarschijnlijk groot dat Hij dit probleem al vóór de grondlegging van de wereld heeft ingecalculeerd.
Ik denk namelijk, en dat is een echte denkoefening, dat God vele miljarden scenario's voor de grondlegging der wereld heeft bekeken en goedgekeurd. Binnen dat raamwerk van al die scenario's mocht de wereldgeschiedenis van start gaan.
Onder die vele scenario's is ook de val van Satan voorzien.
Vervolgens is de zondeval in meerdere daarop volgende scenario's voorzien.
Ik denk in scenario's, omdat ik zo God niet in een keurslijf plaats waarin zowel de val van Satan als de zondeval van te voren vaststonden.
Want anders kom ik er volgens de logica niet uit, en ik denk niemand.

Uw oplossing, met name de redenatie erachter, doet sympathiek aan.
Maar vooral uw these dat de duivel behoort tot de goede schepping, omdat hij nodig zou zijn om de mens een echte keuze te verschaffen (BvV blz. 67), gaat mij veel te ver.
Vóór de zondeval heeft de mens al kunnen kiezen, door bijvoorbeeld te gehoorzamen aan wat God hem opdroeg.
Maar dat is dan wel een keuze binnen een bepaalde bandbreedte geweest.
Ik denk dan ook dat Adam niet alle dieren na elkaar een naam heeft gegeven, maar dat hij rustpauzes heeft ingelast. Daarin was hij vrij en daarvoor gebruikte hij zijn vrije wil.

U heeft het in uw these over een noodzakelijk toetsing van de vrije wil. Pas als de mens deze toetsing doorstaat, pas dan is er sprake van een echte vrije wil die kan liefhebben.
Hierbij moet ik denken aan vroegere zeemansverhalen, waarbij een bruid tot haar bruidegom zegt:
"Als je op al je komende zeereizen niet bezoedeld met een ander, dan weet ik pas echt dat je van mij houdt."
Dit is liefde met een vleugje wantrouwen.
Ik kan mij niet voorstellen dat God wantrouwen heeft gehad in het schepsel dat Hij schiep.
Ik denk, dat God dan wel een perfecter schepsel had geschapen.

Zo kom ik tot de conclusie dat God perfect mens heeft gemaakt dat in de loop van de tijd telkens meer moest leren te gehoorzamen.

Zelfs Jezus heeft leren gehoorzamen. (Hebreeën 5:8)

Zo waren Adam en Eva weliswaar perfect, maar niet uitgeleerd.

Ik denk dat Adam en Eva aan het begin stonden van een ontwikkelings- en leerproces, waarbij de HEER zelf hun Pedagoog was. God plaatste die ene boom middenin het paradijs, die boom van kennis van goed en kwaad, waarvan zij niet mochten eten.

Had God daar geen pedagogische bedoeling mee?

Over de functie van die boom is al lang nagedacht.

In de paradijstheze kom ik met een nieuwe oplossing, die ik grotendeels ook weer van een ander heb overgenomen. Zie daarvoor Reactie 7.

Mijn idee is dat God Adam en Eva eerst een verlovingsstijd heeft gegund om elkaar door en door te leren kennen en om samen God te leren liefhebben en te gehoorzamen.

Die periode zou worden afgesloten met het vrijgeven van die ene bijzondere boom.

Die boom was als het ware het bruidscadeau, waar ze voorlopig niet aan mogen komen.

Ook dat moesten ze leren.

Pas na het eten van die boom zouden Adam en Eva geslachtsrijp worden en kinderen ontvangen.

Zo werkte God naar mijn idee aan de verdere ontwikkeling van de vrije wil bij Adam en Eva.

Satan heeft deze weg doorkruist, door Adam en Eva te verleiden tot het kwade.

Ik ben het met u eens dat Satan zo op deze manier de vrije wil heeft getoetst.

Maar ik denk dat hij deze niet alleen toetste, maar ook verwoestte.

Daarover wil ik in het volgende punt meer zeggen.

Nu wil ik mij eerst focussen op de ondergang van het kwaad, om zo te laten zien dat het kwaad niet thuishoort in deze wereld en straks ook niet op de herstelde nieuwe aarde.

We gaan kijken naar de jongste dag.

In de paradijstheze heb ik de laatste hoofdstukken van Openbaring zo letterlijk mogelijk proberen te lezen. Het nieuwe Jeruzalem is daarbij een concrete stad die echt vanuit de hemel neerdaalt op de aarde. De twaalf poorten zijn echte poorten, waarbij engelen staan opgesteld. Engelen die ervoor zorgen dat niemand het nieuwe Jeruzalem binnen kan komen die niet opgeschreven staat in het boek van het leven. In dat nieuwe Jeruzalem staan levensbomen met bladeren die tot genezing van de volkeren dienen. Ook dit vat ik letterlijk op, door te veronderstellen dat de volkeren buiten het nieuwe Jeruzalem genezing nodig hebben. De heiligen binnen de poorten van het nieuwe Jeruzalem krijgen een taak om naar buiten te gaan om die volkeren te genezen.

Over dit reële beeld heb ik met name in de PowerPointpresentaties meer geschreven.

Daarin heb ik het ook gehad over de ondergang van Satan.

We lezen dat Satan in de eindtijd zijn volledige vrijheid terugkrijgt.

Ik denk dat dat op het moment is, dat God zojuist de nieuwe hemel en de aarde tot stand heeft gebracht en dat Hij alle mensen heeft doen opstaan. Alle mensen, zowel de gelovigen als de ongelovigen, krijgen immers een onsterfelijk lichaam. Zie art. 37 NGB.

Satan valt op dat moment met al zijn aanhangers, met alle afvallige engelen, die nieuwe wereld aan. Maar dan komt er vuur uit de hemel en worden al die afvallige engelen afgevoerd naar de poel van vuur en zwavel.

Met het vuur denk ik aan Gods heilige engelen. Zie PowerPointpresentatie **Voorzienigheid** (m.n. dia 50 e.v.), en PowerPointpresentatie **Eind goed, al goed** (m.n. dia 40 e.v.)

Verder denk ik dat de poel van vuur en zwavel iets heel anders is dan de Gehenna (=hel), want anders zou de Satan en al de zijnen een soort huisarrest opgelegd krijgen.

Maar zo goed komt Satan er niet van af.

Hij wordt echt apart opgesloten in een gevangenis, in de poel van vuur en zwavel.

Gods heilige engelen hebben het daar voor het zeggen.

Zij voeren daar Christus' bevelen uit, tot in eeuwigheid.
Het kwade zal dan ook geen enkele kans meer krijgen omdat zij definitief onderworpen is aan Jezus Christus. Na de jongste dag gaat het kwade ten onder.
Ze krijgt dan ook geen kans meer om de vrije wil van mensen te toetsen noch te verwoesten.

4. Het kwaad vernietigde de vrije wil.

Satan kan de vrije wil niet uit liefde toetsen, omdat hij puur van kwade wil is.
Dat zien we duidelijk in het boek Job.
Satan krijgt de vrije hand om Job te toetsen, alleen zijn leven moest hij sparen.
Van deze gelegenheid maakt hij zo gebruik, dat hij Job de ene na de andere ramp laat overkomen.
Zo zien we Satan in zijn hart. Zo afschuwelijk slecht is hij.
Hij heeft geen enkel meedogen, geen schrijn van liefde.
Als de Satan gaat toetsen, dan breekt hij af.
Satan is sluw en hij heeft een geweldige macht.
Bij Job heeft hij een andere strategie gevolgd dan bij Adam en Eva.
Job heeft hij niet proberen te verleiden door hem iets geweldigs aan te bieden.
Nee, Job was al zo gezegend dat dat geen zin meer had.
Satan heeft daarentegen Job zoveel mogelijk af genomen om te suggereren dat er geen goede God bestaat.
In het verleiden van Adam en Eva slaagde hij wel, omdat hij hen ertoe bracht om van de verboden vrucht te eten. Dit gehoorzamen aan Satan heeft grote gevolgen gehad, omdat Adam en Eva daardoor hun geesten hebben opengesteld voor boze geesten.
Direct na de zondeval waren ze daardoor in geestelijke zin dood.
Ze verstopten zich voor God.
Morsdood waren ze.
Maar dat liet God niet lang gebeuren.
Hij riep de mens en kwam met de moederbelofte.
Hij zal de dode mens weer tot leven wekken en Hij gaat Satan vermorzelen.
Pas na de jongste dag vindt dat zijn voltooiing.

Ondertussen zijn alle mensen geneigd tot alle kwaad.
Ze zijn allemaal besmet met de overdraagbare erfzonde.
Net zoals je een DNA-profiel van je ouders erft, zo erft iedereen een door zonde aangetaste geest.
Satan gaat rigoureuus te werk.
Hij maakte door de zondeval alle mensen tot zijn slaven.
Tijdens de verzoeking in de woestijn kon hij Jezus daardoor een genereus aanbod doen.
Satan kon Jezus alle volkeren cadeau doen, die kaart kon hij uitspelen.
Maar ja, Jezus doorzag de slechtheid van Satan.
Ieder mens zou voor zo'n aanbod bezwijken, maar Jezus niet.
Jezus had zojuist de heilige Geest ontvangen, en mee daardoor doorzag hij de list van Satan.

Jezus kon echt kiezen, omdat in Hem geen bezoedelde vrije wil huisde.
Jezus was daarin enig, omdat alle mensen geneigd zijn tot alle kwaad.
Vanaf de zondeval is die neiging duidelijk in kaart gebracht.
Tijdens de zondvloed was er nog slechts één gezin over waarmee God verder wilde.
De rest, wellicht vele miljoenen mensen, waren te zondig om te mogen blijven leven.
God maakte zijn wereld schoon om opnieuw te beginnen.
Maar ook dat is nog niet veel geworden, pas na de jongste dag zal alles definitief worden vernieuwd.

Luther vond dat de mens geen vrije wil heeft, immers God bewerkt zowel het willen als het werken.
(Filippenzen 2:13). Luther heeft daarin een sterk punt, maar er is veel meer over te zeggen.

Zoveel zelfs, dat daarmee hele boekenkasten gevuld mee kunnen worden.
Ik denk dat God, toen Hij Adam en Eva uit de struiken te voorschijn riep, in dit eerste appel de eerste aanzet is gegeven tot herstel van de vrije wil.
Vervolgens heeft elk appel van God op de mens als doel de vrije wil te herscheppen.
Zodra God de heilige Geest aan iemand schenkt, krijgt de herschepping van de vrije wil een nieuwe impuls. Zo blijft de nieuwe en de oude mens in elke christen huizen.
Satan heeft de vrije wil van de mens totaal verwoest.
Alleen door Gods ingrijpen wordt ook al in het hier en nu gewerkt aan de herschepping van de vrije wil. Ik zie dan ook het herstel van de vrije wil als één van de vele vruchten van de heilige Geest.
Maar tot aan de jongste dag blijft elk herstel beperkt, pas daarna wordt alles in volle glorie en heel evenwichtig en volkomen hersteld.

In de **bovenstaande vier punten** vorm ik mij beelden, waaruit conclusies zijn te trekken.
Voordat ik die trek wil ik benadrukken dat we moeten leven met het perspectief van de eeuwigheid voor ogen. Gods kinderen hebben allemaal eeuwigheidswaarde.
Op de jongste dag zullen al Gods kinderen opstaan, zowel de gelovigen als de ongelovigen.
Zij ontvangen een onsterfelijk lichaam om daarmee eeuwig te kunnen leven.
Over, pakweg enkele miljarden jaren, zal iedereen nog steeds terug kunnen kijken.
Iedereen zal dan de balans kunnen opmaken, omdat iedereen een verheerlijkt lichaam heeft ontvangen met een prachtig goedwerkend geheugen.
Op alles mag teruggekeken worden.
God heeft niets te verbergen, ook alles wat aan de jongste dag vooraf is gegaan, mag gezien worden.
Gods bestuur is zowel vóór de jongste dag als erna gewoon perfect.
Dit gegeven mag ons klein maken ten opzichte van die grote God.
Wij zijn niet meer als stofjes aan de weegschaal en toch Gods geliefde koningskinderen.
Dit zal iedere terugblik heel bijzonder maken.

Nu weten we al dat na de dood er een nieuw leven wacht.
Op de jongste dag zal iedereen erbij zijn.
Wat er ondertussen gebeurt, in de zgn. tussentoestand, is een lang verhaal wat er op dit moment minder toe doet.
Wat hier belangrijk is dat ook de lichamelijke dood wordt overwonnen, omdat iedereen een onsterfelijk lichaam krijgt. Zie art. 37 NGB.
Deze, door de meeste christenen gedeelde opvatting, mag ons leren nadenken over wat er na dat moment gaat plaatsvinden.
In de paradijstheze heb ik daarover al iets naar voren gebracht, maar dat zal zeker nog meer getoetst moeten worden voordat het een dragend idee kan worden.
Al met al, denk ik, dat het kwaad na de jongste dag geconcentreerd wordt in de poel van vuur en zwavel. Satan en al de gevallen engelen zullen daar tot in eeuwigheid gebonden zijn en zij zullen geen enkele invloed meer kunnen uitoefenen op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Exit Satan.

De gevallen engelen, die slechts dienaren waren, krijgen een veel zwaardere straf dan Gods kinderen. Jezus Christus heeft aan het kruis al Gods kinderen vrijgekocht van het oordeel.
God de Vader heeft het werk van Zijn Zoon beloofd door aan Hem alle macht te geven in de hemel en op de aarde. God de Vader heeft daarmee ook het oordeel over al Gods kinderen gedelegeerd aan Zijn Zoon. De Zoon, op zijn beurt, zal het laatste oordeel grotendeels delegeren aan de heiligen.
Daardoor hoeven we voor het laatste oordeel niet meer bang te zijn.
Want Satan heeft geen enkele macht meer, en het laatste oordeel zal worden uitgevoerd onder die Jezus Christus, die aan het kruishout riep: "Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat ze doen".

Het kwaad wordt volkomen geëlimineerd.
Het kwaad hoorde niet bij de schepping en al helemaal niet bij de herschepping.
Het kwaad vernielt slechts.
Maar God is bij machte al het kwaad ten goede te laten keren.
Dat zullen we allemaal zien, zodra we collectief terug kunnen kijken.

Ik wil afronden met de conclusie dat Satan de vrije wil van de mensen heeft verwoest en dat hij daardoor beschouwt moet worden als een kwaadwillige indringer.
Als iemand die niet doet wat zijn Schepper wil.
Ik zie dan ook Satan en al de gevallen engelen, als opstandelingen die **niet** noodzakelijk zijn geweest om Gods schepping verder te brengen.
Desondanks maakt God van hen gebruik om ons te laten zien dat Hij in staat is om al het kwaad ten goede te laten keren. In die actie toont God al Zijn voortreffelijke eigenschappen.
Uiteindelijk blijkt dan dat het kwaad zinvol wordt omdat God laat zien dat Hij alles kan herstellen.
Maar daarmee is het kwaad nog niet zinvol.
Ook ziekte kun je **niet** zinvol gaan noemen, vanwege het feit dat er daardoor veel specialisten komen die daardoor heel zinvol werk te doen krijgen.

Tot zover deze eerste reactie.
Uw boek 'Waar komt **het kwaad** vandaan?' gaat fundamentele in op deze materie.
Ik ben D.V. van plan om daarop ook mijn commentaar te geven en hoop daarbij iets dieper te kunnen afsteken.

Met vriendelijke groet,
Nico Bakker